

VĒSTURES AVOTI

LU LATVIJAS VĒSTURES INSTITŪTAM – 75 Institūta etnogrāfi ekspedīcijās

Latvijas vēstures institūta 75 gadu atcerei veltītajā publikāciju sērijā šoreiz ieskats etnogrāfisko ekspedīciju norisē pagājušā gadsimta 50. gados – 80. gadu sākumā, atsaucot atmiņā vai skatot no jauna daudzo braucienu darba un sadzīves mirkļus un vismaz daļu ekspedīciju dalībnieku, kuri parasti paliek “aiz kadra”.

Šīs ekspedīcijas aizsākās 1947. gadā ar toreizējā LPSR Zinātņu akadēmijas Vēstures un materiālās kultūras institūta etnogrāfu grupas braucienu valodnieces Dainas Zemzares vadībā uz Ilūkstes apriņķi. Etnogrāfijas sektors¹ pēc dažādām reorganizācijām par Vēstures institūta pastāvīgu struktūrvienību atkal kļuva 1959. gadā. Neskatoties uz padomju režīma ideoloģiskajām prasībām un pētījumu ierobežoto tematiku, šajā laikā notika gan teritoriāli, gan tematiski, gan dalībnieku skaita ziņā plašākās etnogrāfiskās ekspedīcijas.

Gandrīz sešdesmit gadu laikā etnogrāfisko lauka pētījumu rezultātā Latvijas vēstures institūtā pakāpeniski izveidojās pašlaik plašākais rakstīto etnogrāfisko pirmavotu arhīvs – LVI Etnogrāfisko materiālu krātuve ar bagātu ekspedīciju lauka pierakstu, zīmējumu, fotonegatīvu, fotogrāfiju, dokumentu u.c. materiālu kopu, kas joprojām ir vērtīgs avots mūsdienu pētniekiem. Ekspedīciju darba rezultātā tapusi un top lielākā daļa no Latvijas vēstures institūta pētnieku latviešu tradicionālajai kultūrai veltītajām monogrāfijām un zinātniskajiem rakstiem.

Publicētās fotogrāfijas un fotonegatīvi glabājas LU LVI Etnogrāfisko materiālu krātuvē un Latvijas vēstures institūta attēlu krājumā. To autori (izņemot pēdējo attēlu) ir etnogrāfisko ekspedīciju dalībnieki.

Lilīta Vanaga

¹ No 1951. g. – Etnogrāfijas sektors Etnogrāfijas un folkloras institūtā, no 1956. g. – Vēstures un materiālās kultūras institūtā, no 1959. g. – Vēstures institūtā. No 2003. g. – LU Latvijas vēstures institūta Etnoloģijas nodaļa.

Ekspedīcijas dalībnieku grupa gatava doties braucienā pa Gulbenes rajonu.
1956 (M. Slavas foto)

Anna Krastiņa fotografē vietējās meitas ikdienas apģērbos.
Gulbenes rajons, 1956 (M. Slavas foto)

Etnogrāfu arhīva pārzine
Milda Kazeka (no kreisās)
sarunā Beļavas ciema
Krūmiņos. 1956
(A. Krastiņas foto)

Vakariņu gatavošana Litenes
vidusskolas internātā. Stāv va-
lodnieks Aleksandrs Jansons
(no kreisās) un Anatolijs Bi-
rons, no labās – Aldona Rāve,
Milda Kazeka un Rudīte
Gundega. 1956
(A. Krastiņas foto)

Mirdza Slava (no labās),
Etnogrāfijas sektora vadītājs
Marģers Stepermanis, Ruta
Kalniņa (no kreisās) kopā
ar mājas iedzīvotājiem
Beļavas ciema Veckrieviņos.
1956 (A. Krastiņas foto)

Skats 1958. gada
etnogrāfiskās
ekspedīcijas izbraukuma
sesijas izstādē Valkas rajona
kultūras namā
(S. Cimermaņa foto)

Etnogrāfijas sektora darbinieku grupa 60. gados. 1. rindā no kreisās: Lidija Jefremova, Elga Čivkule, Antoņina Zavarina, Marta Kirša, Aina Alsupe, Linda Dumpe; 2. rindā: sektora vadītājs Heinrihs Strods, Mirdza Slava, Anna Krastiņa (S. Cimermaņa foto)

Ekspedīcija ierodas Bērzpils ciema Salā. Balvu rajons, 1963 (H. Stroda foto)

Mirdza Slava sarunā ar kolhoza klētnieku Jēlnieku ekspedīcijas autobusā. Balvu rajona Liepnas ciems, 1963 (A. Krastiņas foto)

Ekspedīcijā Ludzas rajonā. No kreisās: Elga Čivkule, Antoņina Zavarina, Heinrihs Strods, V. Štikāne, Aina Alsupe, Lidija Jefremova. 1964 (M. Kazekas foto)

Anna Krastiņa (no labās) sarunā Salacgrīvas Patkuļos. 1968 (E. Kēzes foto)

Uz lauku ceļa Viesītes
apkārtnē. No kreisās –
Linda Dumpe. 1969
(H. Stroda foto)

Milda Kazeka ekspedīcijas darbā Zalves
ciema Puņģos. 1970

Ekspedīcijas dalībnieki Neretas
Riekstiņos (J. Jaunsudrabiņa
“Mūsmājās”). Centrā Heinrihs Strods
un māju saimnieks Pēteris Čakanovskis.
1970 (M. Kiršas foto)

Apskatot
pamestu
māju Liepājas
rajona Papes
ciemā. 1971
(A. Krastiņas
foto)

Etnogrāfu grupa
pie Daugavas
Viļņu tuvumā.
Daugavpils
rajons, 1974.
No kreisās: Valdis
Kronis, arhitekts
Modris Liepa,
Etnogrāfijas
sektora vadītājs
Saulvedis
Cimermanis,
šoferis Hugo
Bezbaillis, Valda
Bērziņa (?),
divas neatpazītas
dalībnieces,
Anna Krastiņa

Strādā
mākslinieces
Anda
Celmiņa,
Ieva Bute
un Sandra
Kalniete.
Ventspils
rajona
Zlēku ciema
Jorģi. 1982
(A. Jansones
foto)

Etnogrāfijas sektora darbinieki 80. gadu sākumā. 1. rindā no kreisās: Mirdza Slava, Lidija Jefremova, Aina Alsupe; 2. rindā: sektora vadītājs Saulvedis Cimermanis, Jāzepts Rudzītis, Antoņina Zavarina, Austra Žeikare, Linda Dumpe, Aija Tūna, Māra Matuzāne; 3. rindā: Lilita Skadiņa, Inese Lase, Maija Opse, Aija Jansone, Inta Sarkane, Ina Belindževa, Ilze Ulmane, Valfrīds Podnieks